

сили обвинувальним вироком суду. Тобто, в аналізованому випадку особа взагалі не вважається такою, яка вчинила злочин.

Проведений аналіз дає можливість зазначити, що в контексті інституту звільнення від кримінальної відповідальності під злочином, що вже втратив правове значення слід розуміти наступні випадки:

- за вчинений злочини особа звільнена від кримінальної відповідальності;
- за вчинений злочини особа, засуджена без призначення покарання або із звільненням від покарання;
- особа вчинила діяння, злочинність і караність якого усунута;
- за вчинений злочини у особи погашена або знята судимість;
- особу було реабілітовано.

Література

1. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. №12 // Вісник Верховного Суду України. - 2006. - №2. - С. 13-16.

2. Ярош В.В. Дійове каяття як підстава звільнення від кримінальної відповідальності, передбачена загальною частиною Кримінального кодексу України / В.В. Ярош // Форум права. - 2013. - №1. - С. 1244-1250. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_206.pdf.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - 3-є вид., переробл. та доповн. - К.: Атіка, 2005. - 1064 с.

УДК 343(043.2)

Стрельцов Є.Л., д.ю.н., д. теол.,
професор, чл.-кор. НАПрН України,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Сучасний розвиток кримінального права включає у себе багато напрямків, які потребують уваги. Це: розвиток та додаткове «зміцнення» кримінально-правових постулатів, які є традиційними для українського кримінального законодавства; його доктрини; практики застосування його положень [1, 102-109]. Також необхідну увагу заслуговують ті нові тенденції, які почали вже отримувати закріплення у кримінальному праві, зокрема: введення інституту кримінального проступку, встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб та інш. Але спрямованість законодавця, вчених, юридичної громадськості на подальший розвиток

вітчизняного кримінального права, його адаптацію до сучасних умов розвитку світової цивілізації не повинна, на нашу думку, виключати досліджень людських «накопичень» різних країни у процесі становлення кримінального права.

У зв'язку з цим слід відзначити, що, безумовно, є відмінності у завданнях та цілях кримінального права, завданнях та цілях держав, які використовують можливості кримінального права як галузі публічного права для вирішення своїх завдань, які багато в чому залежать (повинні залежати) від сутності держави та її політичного режиму. Тому, звертаючись до зарубіжного досвіду, слід вибирати для дослідження ті країни, де період в історії розвитку кримінального права «співпадав» з демократичним етапом розвитку цієї держави. Нажаль, практично усі країни, наприклад, у тій же Європі, не завжди були відповідним чином демократичними. Наприклад, етап Середньовіччя, відомий дуже жорсткими засобами релігійно-державного впливу на людей, яких визнавали відьмами і чаклунами. З урахуванням цих приміток звернемося до кримінально-правового досвіду Франції починаючи вже з періоду Великої французької революції (1789-1792), Першої французької республіки (1792-1804) та Першої Французької імперії часів Наполеону (1804-1814), тим більш, що саме під час правління Наполеона були прийняті декілька кодексів, які потім і «залишились» за назвою як наполеонівські кодекси. Причому, і це теж важливо підкреслити, кожен з цих кодексів, в тому числі і Кримінальний кодекс (далі - КК) Франції 1810 року, є не тільки певним еталоном уніфікації та систематизації норм кримінального права, а й взагалі має великий вплив на розвиток кримінального права всієї Європі.

Потрібно нагадати, що першим КК Франції часів Великої Французької революції був КК 1791 року. Робота над цим Кодексом почалася відразу після перемоги революції. В загальному плані, нововведення цього Кодексу були викладені у вигляді п'яти пунктів з трьома доповненнями. Так, пункт перший закріплював положення про те, що кожен кримінальний кодекс повинен бути гуманним. Далі вказувалось, що покарання має бути відповідним зі злочином (п. 2). Ще далі КК містив положення: про необхідність врахування «співвідношення» між природою злочину і природою покарання при встановленні відповідальності (п. 3); про необхідність дотримання принципу рівності перед законом, поза уточненням того, чи карає цей закон або протегує (п. 4) та не застосовування покарання щодо осіб, які є близькими злочинцеві, що мале місце раніше. За кожний злочин має бути встановлена точне і певне покарання (п. 5). В додаткових положення було закріплено, що: покарання повинні бути тривалими (малася на увазі їх дієвість); покарання повинні бути публічними («виховним чином діяти на душу народу»); покарання повинні відбуватися в місці злочину (інакше

про нього будуть тільки знати, але не бачитимуть його вплив). Якщо казати у більш загальному плані, цей КК відмовився від «уявних злочинів», багато з яких було породжено фанатизмом і невіглаством; «сприйняв» ідею обмеження суддівського розсуду точним розпорядженням закону (аж до заборони тлумачити його); відмовився від кваліфікованої страти («досить простого відсікання голови») і т. д. [2, 176]. У будь якому разі вважається, що КК 1791 року - цей певний крок, який те ж підтверджував початок цивілізованого розвитку французького суспільства

У свою чергу, КК Франції 1810 р. складався з Загальної та Особливої частин. Загальну частину кодексу утворювали перші дві книги, присвячені загальним питанням покарань, їх видам, кримінальній відповідальності. Особливу частину склали третя і четверта книги: в них містився перелік злочинних діянь. Причому, Перша книга кодексу присвячена покаранням кримінальним (болісним і ганебним) і виправним. Публічне здійснення болісних і ганебних покарань свідчить про те, що основною метою покарання, як і раніше, залишається залякування.

КК 1810 р. встановлював тричленну класифікацію злочинних дій - злочини (*crimes* - найбільш тяжкі злочинні діяння); проступки (*delits*); поліцейські порушення (*contraventions*), - в основі класифікації яких знаходилися санкції.

Звичайно, ряд питань кримінального права були ще недостатньо розроблені, наприклад, не визначалися форми провини, не було закріплено сукупність злочинів та інш.

В цілому, положення КК 1810 р. були і залишаються типовим «продуктом» так званої класичної школи в кримінальному праві. Слід зазначити, що в його змісті було закріплено кілька принципово важливих положень. Наприклад, думка про те, що при виданні законів, які плануються використовувати для нормального функціонування суспільства, слід враховувати те суспільство, яке реально існує, а не те, яким воно повинне (могло) було бути [3, 176]. Також, основною метою притягнення до кримінальної відповідальності і застосування покарання було створення таких умов, за яких винна особа в подальшому вважала для себе «невигідним» вчиняти у подальшому нові злочини.

Література

1. Стрельцов Є. Деякі роздуми про правову сутність та соціальні завдання кримінального права. Право України. 2010. №9. С. 102-109.
2. Уголовное право зарубежных стран. Общая и Особенная части: учебник / под ред. И.Д. Козокина.- 3-е изд. Волтерс Клувер, 2010. 440 с.
3. Жидков О.А. История буржуазного права. Мысль, 1975. 350 с.